

ARVOKKAAT TUULI- JA RANTAKERROSTUMAT

- Tuura -alue
- Natura 2000 -alue

0 500 m

Karttatuloste © Geologian tutkimuskeskus
 Pohjakartta © Maanmittauslaitos, lupa nro 7/MML/10
 Suojelutuet © Suomen Ympäristökeskus

VIRPINIEMI

Haukipudas

Tietokantatunnus: TUU-11-041

Arvoluokka: 4

Muodostuma: Tuuli- ja rantakerrostuma

Pinta-ala: 54,6 ha

Korkeus: 32 m mpy.

Karttalehti: 2533 04

Alueen suhteellinen korkeus: 17 m

Muodon suhteellinen korkeus: 17 m

Sijainti: Muodostuma sijaitsee Haukiputaan lounaisosassa Virpiniemen lounaisosaassa, noin seitsemän kilometriä Haukiputaan keskustasta lounaaseen

Geologia

Virpiniemen muodostuma on Isonniemenkankaan lounaisrinteelle syntynyt tuuli- ja rantakerrostumien yhdistelmämuodostuma. Muodostuma on syntynyt noin 2 500 – 1 700 vuotta sitten tämän moreenipeitteisen lajittuneen reunamuodostuman lounaisosan kohottua vähitellen Itämeren peitosta maankohoamisen seurauksena. Alueen noustua merenpinnan tasoon aallokko kulutti sen lakea ja rinteitä madaltaen niitä ja kuljetti irrottamaansa ainesta reunamuodostuman alarinteille ja lähiympäristöön. Virpiniemen muodostuman länsirinteelle syntyi maan kohotessa toistakymmentä allekaista rantavallia 10 ja 20 metrin väliselle korkeustasolle (Koutaniemi 1986). Ne ovat suuntautuneet etelästä pohjoiseen (Kukkonen ym. 1981). Muodostuman koillisosassa on viitisen lounaasta koilliseen suuntautunutta rantavallia. Nämä vallit ovat syntyneet Virpiniemen eteläisen rannan suunnasta vinosti puhaltaneen tuulen synnyttämän aallokon vaikutuksesta. Muodostuman rantavallit ovat hyvin kehittyneitä melko suoraviivaisia valleja, jotka muodostavat osin porrasmaisia askelmia reunamuodostuman länsirinteelle. Rantavallit ovat yleensä noin 0,5-1,5 metrin korkuisia. Rantavallien aines on karkeaa hietaa ja hienoa hiekkaa. Rantavallien kohottua meren peitosta ja niiden pinnan kuivuttua lounais- ja länsituulet kuluttivat rantavallien ainesta kuljettaen sitä vallien päälle ohueksi peittohiekkakerrokseksi. Lisäksi tuuli kerrosti muodostuman eteläosaan länsilounaaseen avautuvia, hyvin kehittyneitä U-muotoisia paraabelidynejä (Koutaniemi 1986). Dyynien länteen avautuvat vastasivun rinteet ovat huomattavasti pitempiä ja loivempia kuin niiden itään laskevat suojasivun rinteet. Korkeimmat dyyniselänteet ovat noin 12 metrin korkuisia ja niiden laet kohoavat noin 32 metrin korkeustasolle. Korkeimman dyynin päälle on rakennettu hyppyrimäki, jonka alastulorinne on pohjoispuolella sijaitsevan viereisen dyynin vastasivulla sijaitsevassa kulutuspainanteessa.

Biologia

Hyppyrimäen ja liikuntaopiston ympäristössä on varttuneita männikköjä ja pohjoisosassa on enemmän kasvatusmännikköjä, mäntytaimikoita ja hakkuualoja. Soiromaiset metsiköt vaihtuvat toisiksi kiinteistörajojen mukaan länsi-itäsuuntaisesti. Edustavimmallaan metsiköt ovat erirakenteisia, kuivan kankaan männiköitä, ja golfkentän ja liikuntakeskuksen väliin on jätetty paikoin useita 40–45 cm paksuja kilpikaarnamäntyjä. Lahopuita alueella ei ole. Aluskasvillisuus on varttuneissa metsiköissä puolukka-, kanerva-, ja variksenmarja- ja poronjäkäläiä. Metsiköitä pirstovat kuitenkin useat laajalle levinneet polut, ulkoilureitit, latu-urat yms. Pahimmillaan veden edesauttamina rinteillä on yli metrin syvyisiä kulumia ja rinteistä törröttää mäntyjen juuria. Aukkopaikkoja sulkevat sianpuolakasvustot, lampaannata ja isohirvenjäkäliä ja kaviourilla kasvaa yksittäisinä erikoisuuksina hevosten levittämänä kauraa. Kasvatusmetsät ovat enemmän variksenmarja- ja puolukkavarpuisia ja vähemmän poronjäkäläisiä. Taimikoissa on taasen laajoja poronjäkäläpeitteitä ja enemmän kanervaa. Hyppyrimäen pohjoispuolella on pienialainen, osin hiekkaan hautautunut kivikko. Kiviä peittävät metsäsammalten ja poronjäkälien ohella karujen kivien jäkälät ja sammalet.

Maisema ja muut arvot

Alueen mataluudesta ja muodostumaa peittävästä metsästä johtuen muodostuma hahmottuu lähinnä vain lähialueilta. Korkeimmat dyynit erottuvat metsäisenä kohoumana muusta maastosta. Muodostuman rantakerrostumilta avautuu maisema vain lähialueiden metsiin sekä hiihtomajan suuntaan, mutta korkeimmilta dyyneiltä ja hyppyrimäen tornista avautuu puuston niin salliessa merimaisema kohti länttä sekä kohti kaakossa sijaitsevaa Oulua. Rantavallien suoraviivaiset muodot sekä kaarenmuotoiset dyynit korkeuseroineen luovat vaihtelua alueen sisäiseen maisemaan. Muodostuman vieressä sijaitsee liikuntaopisto ja muodostuma-alueelle on tehty kuntopolkuja ja latu-uria.

Kirjallisuus:

Koutaniemi, L. 1986. Virpiniemi. Nordia 20 (2), 154-155.

Kukkonen, E., Häikiö, J. & Taka, M. 1981 Virpiniemi, Maaperäkarta 1 : 20 000, 2533 04 Geologian tutkimuskeskus.